

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica.
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtek. Na- znaša za neorga- 40 Din, za inozem. Posamezna šte- anstvo „Pov. UJU ana“ ima s člana- lačno naročnino la oglase in re- tice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek po- sebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Nasilja Italije nad jugoslovenskim učiteljstvom.

V zadnji številki smo poročali, kako je italijanska vlada odslovila šest slovenskih učiteljev, ne da bi pravno utemeljila ta svoj korak.

Sengeremska pogodba, na katero se tako radi sklicujejo Nemci v Avstriji in Italijani, naj bi se respektirala samo od Jugoslovenov, drugi naj bi jo teptali in kršili, kadar bi moralo iti v naše dobro. Reči moramo, da je naša prosvetna politika vse premalo nacionalna, preveč obzirna do tujih narodnosti in skoro bi si upali trditi, da je to tudi krivo, da naši krvni rojaki izven naših državnih meja, nimajo na prosvetnem polju niti najprijetnejših narodnostno šolskih pravic.

Svoječasno, pod prosvetnim ministrom Trifunovičem smo priobčili statično sliko postopanja naše vlade napram narodnostnim manjšinam v državi in tujih vlad napram našim narodnim manjšinam v inozemstvu. Od takrat se razmere niso prav nič izpremenile, pač pa nasprotno — poslabšale!

Prav pod zadnjim prosvetnim ministrom so se dajale našim narodnostnim manjšinam neverjetne koncesije, kar je v inozemstvu izzvalo ravno nasprotno — še večji pritisk na naše rojake. Ne samo, da izgubljamo narodnostne postojanke, ki smo jih pridobili po prevratu v državi, še v večji meri jih izgubljamo v inozemstvu, tako da moramo zaznamovati izgubo na obeh straneh.

Izgubili smo cele šole, ki so jih Italijani izpremenili nasilno celotno v italijanske; izgubili smo slovenski učni jezik v vseh slovenskih in vseh hrvaških šolah v Italiji; sedaj mečejo še s silo slovensko in hrvaško učiteljstvo iz šole — na cesto!

Prav drastičen slučaj takega nasilja se nam odkriva iz pisma, ki smo ga prejeli te dni iz Italije, in ki slove:

Dne 24. t. m. sem mirno poučeval v V. razredu v I. Obč. na 3. uro potrkla tovariš R. na razredna vrata ter pravi, da me kliče ravnatelj. Hočem oditi v pisarno brez pokrivala, a tovariš mi veli, naj vzamem tudi povrtnik in klobuk, češ, da konča uro on. Nekam čuden se mi je zdel ves ta nastop, a še sanjalo se mi ni, grede po stopnjicah, kaj se ima zgoditi?

V pisarno stopivši me sprejme ravnatelj z besedami: »Caro sg.! Una cosa

non assai bella. Vi ste z dnem 21. t. m. (24. je pa povedal!) suspendirani od učiteljske službe — mi je žal, da Vam moram to sporočiti, vsled tega lahko takoj zapustite razred! Dovoljeno pa Vam je zaprositi za penzijo, ako imate do iste pravico!»

Izročil mi je odslovitveni dekret in bil sem na cesti! Niti toliko obzirni niso bili, da bi mi pustili dokončati zadnjo četrt ure?...

Enak dekret je čakal na pisalni mizi mojega brata in tovariša K. iz C.

Ko pridem še isti večer k bratu, je ravno delal na šolskem dvorišču v kotu pri greznici. Pozdravim ga: »Pusti! saj nisi več učitelj!«, ostrmel je in odšel z menoj.

Oba občinska zastopa sta takoj storila potrebne ukrepe v razveljavljanje našega odpusta, a pomagalo ne bo nič!

Treba bo torej misliti, kaj sedaj? Penzije lahko čakava še nad leto dni! Obe sestrini in mlajši brat tudi ne dobe službe — tudi ti bodo morali čez mejo!

V. mora še 15 mesecev k vojakom, ker so mu dali pri maturi ponavljalni izpit. Ko je že na vsa vprašanja zadostno odgovoril — pričel ga je predsednik sekirati s formulami.

Morali bomo misliti na odhod, ker tu ne bo živeti!...

To je tragika naše obzirnosti do narodnih manjšin v državi, ki se maščuje nad našimi rojaki v inozemstvu. Odpora ni, ker ni naše prave notranje nacionalne zavesti, one zavesti, katero bi nam lahko dala le prava notranja nacionalna smer, od katere so pa državni krmiljarji krenili prav v zadnjem času prav daleč proč.

Naše mase se zastrupljajo z nacionalno mlačnostjo, z nacionalnim indiferecencijom, ki je dobra podlaga narodnostnemu mrtvilu in izgubi nacionalnega zmisla in odpora proti nacionalnemu nasilju tu in v inozemstvu. Gorenji slučaj je posledica, ki jo je rodila taka nacionalna vzgoja naroda; kajti z usodo posameznih slučajev, ki prehajajo brez odpora preko nas, se začrtuje tudi usoda našega naroda onstran meje.

Prva rešitev iz tega položaja bi bila izrazita nacionalna politika pri nas.

Informacijske pisarne za učiteljstvo.

V neurejenih razmerah, kakor so danes, je vedno težje se orientirati učiteljstvu v pravnih, bodisi materialno pravnih, bodisi šolsko pravnih vprašanjih. Zato je naše Udruženje izpopolnilo svojo organizacijo tudi v informacijskih zadevah. Nekatere zadeve so tako osebnega značaja, da jih ni mogoče pojasnjevati v listu in tam dajati odgovore. Odgovori na taka vprašanja se dajejo pisanimi potom, če se priloži znamka za odgovor. Odgovore pa prejema samo organizirani člani.

Strokovno tajništvo Pov. UJU — Ljubljana.

Take posle je prevzelo v našem področju strokovno tajništvo Pov. UJU v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna je izdala v to svrhu »Ročni katalog«, v katerem dobi vsakdo odgovore o materialno-pravnih zadevah, da se izogne s tem nepotrebnemu pisarjenju. V svrhu šolsko-pravnih vprašanj pa je izdala »Zbirko važnejših šolskih odredb in zakonov od F. Finka, ki je izšla v štirih zvezkih in obsega vse šolske odredbe in ukaze od prevrata do najnovejše dobe. Tako »Katalog«, kakor »Zbirka« sta vsakemu učitelju nujno potrebna, če hoče biti informiran in ker vsebuje odgovore in vprašanja v službi, s katerimi ima vsak dan opravka.

Pov. UJU pa je ustanovilo tudi »Obrambni sklad«, v katerega zbira prostovoljne prispevke, da lahko napravlja rekurze o splošno važnih vprašanjih in se informira pri pravniki.

Poseben informacijski tajnik pri UJU v Beogradu.

UJU v Beogradu pa je nastavilo za te posle posebnega tajnika in razglašalo sledeče:

Številno učiteljstvo se obrača na naše Udruženje za razna obvestila, ki se tičejo njihovega službenega položaja, tolmačenja posameznih zakonov in raznih osebnih prošelj in pritožb. Kakor smo že poprej naznanili, je poveril izvršilni odbor našega Udruženja ta posel posebnemu tajniku Udruženja, ki bo na podlagi prejetih informacij odgovarjal vsakemu posamezniku na njegova vprašanja. Odgovori splošnega značaja se bodo objavljali potom »Narodne Prosvete«.

Pri tej priliki opozarjamo naše učiteljstvo, da se bo odgovarjalo samo na ona vprašanja, ki bodo prihajala od čla-

nov Udruženja, ki so plačali članarino in poravnali naročnino na »Narodno Prosveto« in »Učitelja«.

Pisma nečlanov se ne bodo upoštevala in se nanje ne bo odgovarjalo.

Ustanovitev privatnega »Prosvetnega Biroa« v Beogradu.

Sedaj se je pa osnovala v Beogradu še privatna informacijska pisarna, ki razglašala sledeče:

Uz saradju nekoliko prosvetnih i drugih stručnih lica otvara se u Beogradu od 1. novembra tek. god. »Prosvetni Biro«.

Ovaj će biro uz skromnu nagradu davati sva tražena obaveštenja: posredovao će i vršio sve poslove, koji bi bili u vezi sa Ministarstvom Prosvete, ili kojim drugom školskom institucijom.

Istotako Biro će vršiti i sva druga posredovanja kod ma koga Ministarstva, državnih vlasti i drugih prosvetnih ustanova u Beogradu.

Sudeći po licima koja saradjuju u ovome »Prosvetnom Birou«, mi ga toplo preporučujemo našem učiteljstvu, dječkim roditeljima i ostalom školskom svetu naše Kraljevine.

Podrobno poslovanje tega »Biroa« je razvidno iz s.edečega letaka:

Poznato Vam je sa koliko je dangube i materijalnih troškova skupčan dolazak u Beograd, radi svršavanja svojih poslova, naročito s pogledom na današnju sporu i glomaznu administraciju.

Da bi se u tome smislu olakšalo svima onima, kako iz mesta, tako i iz unutrašnjosti, koji bi imali ma kakav posao svršavati u ma kom Ministarstvu, državnom nadležstvu ili kakvoj privatnoj ustanovi — otvara se u Beogradu — Mackenzijeva ulica br. 38 — PROSVETNI BIRO, o čemu i Vas izveštavamo.

U »Prosvetnome Birou« saradjuvao nekoliko prosvetnih i drugih stručnih lica: učitelja, profesora, advokata i dr., što je garancija kako za davanje stručne i sigurne informacije, tako i za uspešno svršavanje poverenih poslova.

»Prosvetni Biro« u glavnome vršio ove poslove:

1. Davao potrebna obaveštenja zainteresovanim: po molbama, žalbama, uverenjima, unapredjenjima, povišicama, premeštajima, razvrstavanjima, i svima ostalim pitanjima, koja bi spadala u nadležnost državnih vlasti ili privatnih ustanova.

2. Davao potrebna obaveštenja i dječkim roditeljima (za sve škole) u pogledu upisa, polaganja privatnih ispita, kondicija, stanovanja, ishrane i t. d.

pozneje tvorijo osnovo za preorientacijo. Vsak razrednik višje stopnje bo pač moral malo pogledati krog sebe, spoznati najgrše napake naših gospodarjev, pregledati pa tudi strokovno literaturo. V dve — morebiti triletnem turnusu bi se naj v naših šolah predelala približno ta snov: Gnojenje, travništvo, sadjarstvo, govedo, perutnina, svinja, čebelarstvo, detelje in krmila za svinje. Vse skupaj pa naj ne bo teoretični pouk, temveč se oziraj le na praktične potrebe, posebno na bičanje nedostatkov in neumnosti.

Kot primer navajam pouk oziroma učno snov o svinji. Vsekakor je seveda treba svinjo kot važno domačo žival najprej biološki obravnavati, ugotoviti njeno veliko korist, preračunati, koliko nas stane reja tekom dveh ali več let in vrednost mladičev in zaklane svinje.

Zobje spričujejo, da je svinja tudi roparica. V zemlji išče razne črve in slično. Za bolj prebavo rabi tudi zemljo. Narava jo je obdarila z jako občutljivim organom, mesnatim robom na koncu rilca, ki je svinji vodnik pod zemljo. Tam išče razne živalice in želodcu koristne rudninske snovi. S svojim rovanjem pod zemljo koristi gospodarju in sebi. Neumen človek pa misli, da ima svinja rilček le za to, da jo lahko »zadrot«.

(Dalje prih.)

Pristopite k „Jugoslovenski Matici.“

LISTEK.

M. VERK:

Nekatera načelna vprašanja kmetijskega pouka.

(Dalje.)

Ne morem se spuščati v vse podrobnosti, navedem le nekaj konkretnih dejstev. Poglejmo naše njive. Lega jim je v večjem odstotku hribovita, zemlja ilovnata, delo težko in naporno. Žito je kleno, okus pridelkov prvovrsten. Obdelovalni stroški pa so toliki, da naš kmet pri žitu ne bo mogel nikdar tekmovati z vojvodinskim veleposestnikom. In vendar ustvarja nove njive, lomi pri oranju pluge, živino in sebe, razbija strastno železno trde grude, drži motiko od zore do mraka, uspeh pa trd kruh in slabo zabeljeni žganci. S kolikim naporom so ustvarili kmetje po hribih vinograde, postavili kleti, kako trepečejo leto za letom pred mrazom, točo, ođdijem, peronosporo in jesenskim dežjem. Uspeh: Na vinskem trgu ne morejo tekmovati posledice so polni sodi, zraven pa še pijani, duševno razorani možje, tepene žene, uničeno družinsko življenje in medel naraščaj. Slaba perspektiva za naš narod, katero pa takoj odtehta tem lepša slika:

Naše sadje si je pridobilo svetovni sloves, sadno drevje se rado šibi pod težo, kupcev pa dobremu, sortiranemu sadju ni nikdar manjkalo. Iz poročil sadjarskih strokovnih listov razvidimo, da se v Egiptu pulijo za naša rdeča jabolka. Naša živina ima okusno meso in od nekdanj poplavljačo naše sejme Nemci in Italijani, pač pa gotovo ne za to, da bi kupovali slabo blago. Londonski bankir je zadovoljen, če ima za zajtrk jajca naših kokoši in za večerjo mrzlo perotnino, ki je zobala na slovenskih tleh. Podjetni Čehi pokupijo pri nas vse lepše svinje, pa ima potem praška šunka zagarantirano bodočnost. Gotovo ne radi češkega dima, temveč radi naših svinj. Sadije, govedo, perutnina in svinje bi lahko polnile denarnice naših kmetov in kako malo se briga kmet za nje. Raje se ubija na njivi in trepeče v vinogradu, kakor bi segel po daru, katerega mu nudi blagoslovljena domovina.

Pri nekoliko bolj racionalnem delovanju v onih panogah, ki vsled klimatičnih razmer in posebnosti zemlje v naših krajih najbolj uspevajo in donajajo dobiček, bi naš kmet z manjšim naporom dosegel večji gospodarski uspeh. Tu naj strokovnim kmetijskim poukom pomore že osnovna šola.

Od izvajanj pridem k prvi načelni točki kmetijskega pouka. Kmetijski

pouk se mora z ozirom na snov povsem prilagoditi lokalnim potrebam in razmeram. Ni treba, da bi se učna snov določevala za posamezne šole, marveč za cele teritorije, ki tvorijo enotno kulturno skupino. Naš teritorij n. pr. bi lahko obsegal cele Haloze, pokrajine do Save in Savinje južno od Celja ter južno vzhodja Pohorja. Učna snov bi se le malo razlikovala od one hrvaškega Zagorja in Slovenskih gor. Treba bo seveda učno snov vsaj približno ugotoviti, kar se more zgoditi pa le na posebnih uradnih učiteljskih konferencah. K tem konferencah bi se eventuelno tudi pritegnili okrajni ekonomski in kmetijski strokovnjaki. Na podlagi poročil teritorialnih učiteljskih konferenc zmogla bi državna oblast izdati okvirni zakon za kmetijski pouk. Izčrpni referati teritorialnih konferenc bi se pa morali razmnožiti ali tiskati kot pomožna knjiga za učiteljstvo.

Prepričan sem, da se bo to zgodilo, kedaj, tega ne more nihče reči. Ostanemo torej brez sistema in smernic. Za to dobo je tudi nemogoče misliti na kakršnokoli uspešno preorientacijo v gospodarskih vprašanjih naših malih agrarcev. Mogoče so najnujnejše reforme, ki lahko

3. Po potrebi i prirodi poslova Biro stavlja na raspoloženje i advokatske usluge, kao i usluge drugih stručnih lica.

4. Pošto je Biro u vezi sa odlično snabdevenom knjižarom i trgovinom kancelarijskog materijala G. G. Sumarevića i druga, to će primati i sve narudžbine školskih i djačkih knjiga, pisacig i crtačeg pribora, nastavnih sredstava i učila, kancelarijskog materijala i t. d., za sve vrste škola, državnih nadležstava i kancelarije privatnih ustanova.

Sav ovaj informativni i posrednički posao Biro će vršiti brzo i tačno, a uz skromnu nagradu, i to:

a) Za davanje prostih obaveštenja, kao n. pr. šta je uradjeno po kom pred-

metu kod izvesnog nadležstva i sve pobrojano u tački 2-goj bez ikakvog daljeg urgiranja 40 dinara.

b) Za poslove veće prirode, za koje bi trebalo više vremena i truda, kao n. pr. regulisanje penzije i t. d. i za usluge u tački 3-ćoj po pogodbi.

c) Za porudžbine knjižarske preko Biroa plaćace se 2% od vrednosti poručene robe, što će se odbijati od uobičajenog procenta, koji knjižara bez konkurencije poručiocu daje.

Za sve pobrojane poslove novac se unapred polaže ili uputnicom na donju adresu šalje. Adresa: »Prosvetni Biro«, Makenzijska ulica broj 36. Beograd.

Nashe bilo je od pamtiveka
vse Primorje in ves Korotan.

9. novembra 1924 Dinarski dan za neodrešene brate in sestre

Jugoslovenska Matica.

Državna šolska poliklinika v Ljubljani.

Priznati moramo, da se je po vojni mnogo storilo na polju splošnega zdravstva in da se vlada v tem oziru resno trudi baš glede šolske higijene in šolskega zdravstva. Izprva je ustanovila inštitucijo šolskih zdravnikov. Ni pa dovolj, da priporoča šolski zdravnik mladini, da mora mnogo in dobro jesti, da v naglici tega ali onega pregleda glede oči, ušes itd. Saj pa je stvarno nemogoče, da bi intenzivno pregledala 1—2 šolska zdravnik na tisoče šolske mladine.

Vlada je spoznala nedostatkost dosežanega šolskega zdravstva in je začela ustanavljati šolske poliklinike, ki naj bi bile stalno odprte zdravljenja potrebni šolski mladini.

Otvoritev ljubljanske državne šolske poliklinike se je vršila 30. oktobra v risalni dvorani državnega učiteljskega. Poleg velikega župana g. dr. Šporna so se udeležili otvoritve tudi načelniki oddelkov ljubljanske oblasti, inšpektor ministristva za narodno zdravje g. dr. Katičič s številnimi zastopniki zdravstva, zastopnik mestne občine g. dr. Zarnik, ravnatelj srednjih šol in drugi. V imenu UJU poverj, Ljubljana in uredništva našega lista je bil navzočen tov. strokovni tajnik našega poverjenišstva.

V otvoritvenem nagovoru je povdarjal zdravstveni inšpektor g. dr. Katičič, da je to 10. inštitucija, ki jo vlada odprta s pomočjo in podporo ministristva za narodno zdravje. Nato je predaval vodja ljubljanske državne šolske poliklinike g. dr. I. Pirc o socijalni higijeni šolske mladine in o ljubljanski državni šolski polikliniki. Povdarjal je važnost zdravja in zdravljenja šolske mladine, ki zaradi omejitve prostosti, dolgotrajnega sedenja v zaprtih, prenapolnjenih, večkrat popolnoma nehigienjskih sobah, telesno in duševno bolega. Težišče pouka se polaga večinoma na količino znanja, kar ima za posledico raznovrstne telesne in duševne defekte. Glede odprave higijenskih nedostatkov pride v poštev stalno nadzorstvo šole in šolske mladine in sporazumno delo učitelja in zdravnika.

Smoter šolske zdravniške službe je v prvi vrsti skrb za obvarovanje šolske mladine pred obolenjem oziroma poškodbami, torej preventivni. V drugi vrsti pa mora nuditi zdravniško pomoč pri že nastalem obolenju oziroma poškodbah.

V nadaljnjih izvajanjih je omenjal g. dr. Pirc gorostasno štatistiko šolske mladine z duševnimi in telesnimi defekti in je na podlagi teh dejstev povdarjal nujno potrebo ustanavljanja šolskih poliklinik, ki naj bodo res domovi zdravja šolske mladine. Končal je z apelom na ljubljansko javnost, na starše in učiteljstvo, da naj pošiljajo šolsko mladino v to hišo zdravja, kadar koli je to potrebno oziroma na poziv šolskega zdravnika.

Po tem govoru so si navzočni ogledali prostore šolske poliklinike, ki stoji na dvorišču državnega učiteljskega. Je to jako ličen paviljon, nabavljen iz nemške

reparacije. Pred zavodom se nahaja ljubek vrtiček, sredi njega vzoren higijenski šolski vodnjak: betonska fontana ima v bazenu štiri vertikalne vodene stalno iztekajoče curke, s katerimi si deca gasi žejo in je na ta način okuženje pri pitju popolnoma izključeno. V paviljonu se nahaja mnogo raznih lokalov, ličnih, snažnih, belih, svetlih: vse tako lepo prijazno in higijensko. Po stenah razne risbe z antialkoholno in splošno zdravstveno tendenco. Poleg večje čakalnice, ki je zajedno kuhinja za mleko in čaj šolski mladini, se nahaja kopalnica: zgoraj 4 prhe za splošno umivanje, spodaj 4 prhe za umivanje nog in pipice za čiščenje zob in ust. Sledijo nato pisarnice, zdravniške sobe, soba za zdravniško sestro, ambulatorij za zdravnika specialista itd.

Za sedaj opravljata zdravniško službo na državni šolski polikliniki honorarna šolska zdravnik g. dr. A. Breclj in g. dr. Ana Zalokarjeva, in sicer za enkrat je odprta v torkih in petkih od 8. do 12. ure, po novem letu pa dnevno. V kratkem prične posloovati tudi zdravnik-specialist za oči, ušesa, grlo in nos ter zobni zdravnik.

Naj bi bila ravnokar ustanovljena državna šolska poliklinika res dom zdravja šolske mladine in trden temelj narodne moči in sile bodoči generaciji!

Pravilnik o delovanju šolskih poliklinik.*

Člen 1. Šolske poliklinike so zavodi, ustanovljeni za socialno-higijensko in zdravstveno zaščito šolskih otrok.

Člen 2. Šolskim poliklinikam je naloga, s sistematičnim in periodičnim pregledovanjem vseh šolskih otrok ugotavljati mentalne in telesne defekte, ki preprečujejo otroški razvoj in napredek.

Člen 3. Šolske poliklinike dajo zdravniško pomoč in zdravniški nasvet vsem šolskim otrokom, ki imajo nastopne defekte: 1. slabe zobe; 2. slab vid in očesne bolezni; 3. slab sluh in ušesne bolezni; 4. bolezni grla, nosa, ust; 5. kožne bolezni; 6. nečistoto in ušvost; 7. tuberkulozo, malarijo; 8. mentalne defekte.

Člen 4. Šolske poliklinike ugotavljajo in preprečujejo primere kužnih bolezni.

Člen 5. Šolske poliklinike dajo prvo pomoč ob neugodah.

Člen 6. Šolske poliklinike klasificirajo otroke za specialne šole, in sicer po njih duševnem in telesnem razvoju.

Člen 7. Šef šolske poliklinike je zdravnik-specialist za šolsko higijeno in otroške bolezni, ki upravlja vse delovanje v polikliniki.

Člen 8. Poleg šefa posluje v šolski polikliniki potrebno število zdravnikov-specialistov za poedine bolezni, potem

* Razglašen v »Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« št. 80, izdanih dne 8. aprila 1924. (Prilog XVI. — 1924.) — »Uradni list« št. 41, 28. maja 1924.

šolske sestre in pomožno administrativno osebje.

Člen 9. Šef-zdravnik ima te-le dolžnosti:

1. vodi vso strokovno in administrativno službo;

2. izdaja navodila podrejenim zdravnikom in ostalim uslužbencem;

3. vzdržuje zaradi sodelovanja stalno zvezo s šolskimi oblastvi, občinskimi šolskimi zdravniki, državnimi zdravniki in roditelji otrok;

4. upravlja odobrene otvorene kredate skladno z zakonom;

5. poroča vsak mesec ministristvu za narodno zdravje o delovanju v šolski polikliniki ter predlaga v zvezi s tem potrebne ukrepe za uspešnejše delovanje v njej.

Člen 10. Zdravniki poliklinike morajo opravljati svoj posel po šefovih na-

vodilih in nalogih ter podajati šefu-zdravniku mesečna poročila o svojem strokovnem delovanju.

Člen 11. Šolske sestre pomagajo zdravnikom pri delovanju v poliklinikah, zahajajo v šole zaradi informacij, po potrebi pa posejajo šolske otroke v hišah, da se pouče o socialno-higijenskih in ekonomskih razmerah, v katerih otroci žive

Člen 12. V šolskih poliklinikah se dajo nasveti in se daje zdravniška pomoč učiteljem in ostalemu osebju, zaposlenemu po šolah.

Člen 13. Za šolsko polikliniko velja hišni red in razpored delovnih ur, ki je odobren po ministru za narodno zdravje in po katerem se morajo ravnati zdravniki, šolske sestre, uradniki in strežniki.

Člen 14. Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

Nasilja in krivice klerikalnega prosvetnega režima.

—na Pod vlado »reda, zakona in pravice«. Kako pravičen je »mali minister prosvete«, g. Narte Velikonja, ki dirigira vse šolstvo sedaj v Sloveniji, kaže sledeči slučaj. Učiteljsko mesto v Hočah, ki je bilo razpisano za moškega prosilca, je dobila ga. Irena Firm, soproga v Hoče imenovanega novega šolskega upravitelja Štefana Firma, sedaj tudi okrajnega šolskega nadzornika. Gospodu in gospej Firmovi prav iz srca privoščimo, da jih je šolska uprava namestila skupno, ker je to edino pravično; ne moremo pa pri tem prezreti krivice, ki jo sedanja šolska uprava dela drugim na prednim zakonskim parom, ki jih noče skupno namestiti, da jih s tem materialno oškoduje in uniči. Pri zadnjih imenovanjih namenoma niso bile imenovane žene naprednih učiteljev v skupni kraj, samo da so se odpovedali potem še moške svojemu imenovanju.

—na Kako klerikalci spoštujejo svetost zakona in zakonske skupnosti. Neki učitelj je prosil skupno z ženo na službeno mesto samo pod pogojem, če bodeda oba imenovana. »Mali minister pravice« pa je odločil drugače. Imenoval je na dotično mesto drugo mlajšo prosilko, razdružil s tem zakon in ločil trem malim otrokom — mater, ker je tudi na sedanje mesto, kjer je bila mati-učiteljica prideljena imenoval drugo. Če hoče mati priti s svojega stalnega mesta k možu in otrokom, mora napraviti pot

treh ur in 25 km vožnje. Tudi »red in pravica« in še krščansko usmiljenje povrh.

—na Kako uničujejo klerikalni »prosvetni« krmilarji vsako nadaljno izobrazbo učiteljstva. Prosvetni oddelek je izdal odlok, da se prepoveduje učiteljstvu proste dneve v svrhu udeležbe zborovanj, na katerih se razpravlja in predava o pedagoško - didaktičkih vprašanjih. S tem se hoče zatreti še edino gibanje v svrhu nadaljne izobrazbe, ki ga vrši učiteljstvo. Ta odlok je spricevalo največjega ignorantstva za one, ki so ga izdali. Učiteljstvo bo storilo primerne korake, da se moške »avstrijskih metod« ne bodo uveljavljali s takimi odloki.

—na »Slabi juristi«. Gospod vladni tajnik pri šumah in rudah N. Velikonja meni, da je upravičen zasliševati vse privatne osebe, če pripravljajo disciplinarne ovadbe zoper kakega učitelja. Veliko oblast si pripisuje! Pa ne bo tako kajti sodni krogi so drugega mišljenja. Niti »veliki minister« ni vsegamogočen, kaj šele gospod »mali minister prosvete«, ki ga je postavil zadnji režim v Ljubljani. Preiskava in zasliševanje sluge Učiteljske tiskarne je bilo protipostavno in znači preokračanje delokroga — ki se ga nima niti pri šumah in rudah, kamor je g. Velikonja imenovan — in zlorabo oblasti nad osebami, do katerih nima pravice.

— ZA NASTOP MIKLAVŽA IZ IDEJO v nekaj dneh trije prizorčki od dr. Ivana Laha, kot tretji zvezek zbirke »Šolski oder«. Posamezne dele bo uglasbil tudi za petje in spremljevanje tov. F. J. Vsekakor bo knjižica izšla pravočasno, da jo bodo prireditelji lahko uporabljali že letos pri nastopu Miklavža. Priučitev ne bo delala težav, ker je lahka in tudi scenerija ne bo zahtevala posebnih priprav. Opozorjamo na to delo vse one, ki bodo priredili Miklavža, posebno prireditelje pri šolskih odrih in v sokolskih društvih. Ob tej priliki se spominjate tudi bogate književne založbe Učiteljske tiskarne, ki so najprimernejša darila za otroke za Miklavža. Oglejte si oglas knjig v prošli števi. »Učit. tov.«

— Tovariši(ice), ki poznajo ljudi svoje okolice, imajo zelo lepo priliko, da z nasvetom sodelujejo pri zelo važnem človekoljubnem delu tičoč se ubogih vojnih žrtev bolnih na pljučih. Teh je samo v Sloveniji okroglo 10.000, kojih večina si ne zna pomagati. Na Golniku pri Trzinu se nahaja na zelo lepem kraju invalidsko zdravilišče Golnik, kjer se invalidi brezplačno zdravijo, isto tudi vojne sirote. Ta inštitucija je pa invalidom skoro popolnoma neznana. Hrana je v zdravilišču zelo dobra, tudi zdravnik g. dr. Neubauer, ki tu posluje, je vobče priljubljen vsled svoje požrtvovalnosti in strokovnega znanja. Tu tovariši(ice) sodelujte pri Vam znanih invalidih z nasveti ter jim priporočajte zdravljenje na Golniku, za kar Vam bodo hvaležni. Da bodo v zdravilišče sprejeti, je treba, da jim izda bližnji zdravnik spricevalo, ki naj ga priložijo prošnji za sprejem, naslovljeni na invalidski odsek oddelka za socialno skrbstvo v Ljubljani. Prošnje naj se vlagajo po možnosti potom bližnjih invalidskih podružnic. Opomni naj se prizadete, da to čimprej store, kakor hitro čutijo, da so bolni, kajti če je bolezen že v zadnji fazi, je zdravljenje vse zaman. — Golnik, dne 27. oktobra 1924. — Lucijan Orel, učitelj-poročnik invalid.

Protesti okr. učit. društev proti nasiljem novega prosvet. režima.

—res Gornjegrajsko učiteljsko društvo, 11. oktobra 1924 na svojem zborovanju na Rečici.

Sklep, da se pridružimo v protestu glede nasilja proti naprednemu učiteljstvu, proti zlorabi § 71. čin, zak. se sprejme soglasno od vseh zborovalcev, ki tudi izjavljajo, da ostanejo trdno pri organizaciji UJU.

Splošne vesti.

— Dinarski dan na korist neodrešenih bratov! Pokrajinski odbor Jugoslovenske Maticе v Ljubljani je razposlal na vse svoje podružnice, na razna prosvetna društva, župne urade in druge korporacije tiskani odlok glede priredbe in organizacije »dinarskega dne« po celi Sloveniji v nedeljo dne 9. novembra. Jugoslovenska Matica se tem potom ponovno obrača na vse narodno čuteče prebivalstvo Slovenije, da organizira v svojem okolišu »dinarski dan«, kajti potrebe na Primorskem in Koroškem so vsak dan večje in nujnejše. Zato mora biti tudi naša pomoč tem zaslužnim bratom čim izdatnejša. V dosego denarnih sredstev naj služi tudi »dinarski dan«. Vsak Slovenec mora dati vsaj 1 Din. Vodilne in agilne osebe v vsakem kraju prosimo, da prirede nabiralno zbirko v nedeljo od hiše do hiše, od osebe do osebe. Pobira naj se na javnih mestih, na deželi posebno pred cerkvijo, pred ali po končani službi božji. Dinarski dan naj jamči našim tam preko, da nismo pozabili na nje ter da jim hočemo pomagati, da vztrajajo kot dobri in zavedni Slovenci na svojih rodni tleh, če prav tlačeni in izpostavljeni pod tujim gospodstvom. Zato vsi na delo in uspeh ne ostane. Zneski naj se nakažejo na Pokrajinski odbor Jugoslovenske Maticе v Ljubljani.

— **Šolski vrtnarji!** Šolsko vodstvo v Velenju oddaja iz svoje velike sejalnice več tisoč prvovrstnih jabolčnih in hruševih divjakov, in sicer po povzetju I. a po 1 Din, II. a po 0.75 Din, III. a po 0.50 Din. Kdor jih namerava naročiti, blagovoli se takoj javiti.

— **Na vseh svetnikov dan** je šolska mladina v Radvanju vpričo učiteljstva položila vence na dva okrašena groba dveh pokojnih nadučiteljev, na grob nadučiteljeve vdove in na grob nekega učenca na domačem pokopališču, razen tega se je podala v spremstvu učiteljstva na vojaško pokopališče v Maribor, kjer je položila 140 vencov in 15 šopkov na zapuščene vojaške grobove.

— **Aprobacija ročnega zemljevida Slovenskega ozemlja.** Oddelek za prosveto v Ljubljani je z odlokom št. 16.436 z dne 23. oktobra 1924 aprobiral za pouk na osnovnih in meščanskih šolah ročni zemljevid Slovenskega ozemlja v merilu 1 : 600.000, ki ga je priredil ravnatelj M. Pirc, risal St. Dimnik v Mariboru. Založništvo, Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru, Jurčičeva ulica, nas obvešča, da dobe šolska vodstva, ki naroče večje število teh zemljevidov poleg običajnega popusta v prid ubožne dece povrh dve lepi učili, anatomski sliki v štiribarvnem tisku, velikost 63 : 95 cm, in sicer: Srce s krvnim obtokom in Prebavne organe, ki je izšlo v istem založništvu.

— **80-letnico je slavil** na svojem krasnem domu Štrleku naš starosta gospod Simon Ješovnik, vpok. nadučitelj, častni član učiteljskega društva in posestnik pri Sv. Rupertu v Slov. gor. v krogu svojih sorodnikov in prijateljev svež na duhu in telesno zdrav, kateri je 50 let slovensko mladino vzorno vzgojeval in učil. Još mnogo godina!

— **Memento.** Ko zjutraj ko zjutraj napočil je dan, — Zvonil po dolini je zvon glasan... V nadzvezdnih višinah je na povelje Najvišjega zašumel lahnih kril angel smrti. Spustivši se nad mirni trg Makole v tiho bolniško sobo, se dotakne z belo roko bolnice — trpinke, ji zatisne trudne oči v sladki večni spanec ter odvede v brzem vzletu njeno dobro dušo k večnemu Stvarniku v neminljivo življenje. Božji sel je izvršil svoje poslanstvo in častitljive gospe Amalije Škorjanc ni več med nami. Bilo je to 29. oktobra 1924, ko se je njena blaga duša vzpela tja v vsemirje k njenemu že 1893. leta preminulemu soprogu Roku Škorjancu. Vzlic njeni visoki starosti 78 let bi lahko bila med nami še dokaj časa, ko bi ji zavratna bolezen ne prestrigla tako nenadoma nit življenja. Da je bila res priljubljena in vobče spoštovana v širših plasteh ljudstva, je dokaz velika udeležba na njeni zadnji poti dne 31. oktobra t. l., kakor tudi mnogoštevilne kondolacije našemu vrlemu gosp. tov. šolskemu upravitelju Martinu Šamperlu — njemu zetu. Ko so zadnji akordi pesmice »Blagor mu«, ki jo je zapela tukajšnja šolska mladina, utihnili; ko je večerni mrak legel na zemljo, tedaj so potrlih src zapuščali sorodniki, prijatelji in znanci kraj počitka in miru. Vsem zaostalim, bridko prizadetim iskreno sožalje, njej pa lahek počitek pod zeleno tratico. — Radovan Jaut.

— **Belokranjsko učiteljsko društvo** je sklenilo na svojem zborovanju dne 11. oktobra 1924 pristopiti k »Podpornemu društvu za učiteljski na-raščaj« kot ustanovnik z zneskom 1000 Din.

— **Ročna zemljevida mariborskega okoliša »Pohorje-Kozjak« ter »Slovenske gorice-Dravsko-Ptujsko polje«**, katera je risal tov. Slavoj Dimnik in izdal »Učiteljski dom« v Mariboru, je odobril Prosvetni oddelek za Slovenijo z odlokom dne 23. oktobra 1924, št. 16.436 kot učilo za osnovne in meščanske šole. — Ali že imajo učenci Vaše šole ta prepotrebni in ceni učni pripomoček, brez katerega je uspešen domoznastveni in zemljepisni pouk nemogoč? Ali ju ima vsaj vsaka šola za pripravo na pouk.

— **Prijatne vesti za reumatičare.** Posle ovoga svetskoga rata hiljade i hiljade ljudi pati od teškog reumatizma i traži sebi leka po raznim kupatilima. Medjutim poznato je da je mladi ruski lekar i bakteriolog dr. Rahlejev pronašao lek Radio-Balsamica jedno izvanredno sredstvo protiv svih vrsta reumatizma. Lek dr. Rahlejeva osniva se na principima proteinove terapije, ali je prepariran za upotrebu spolja. Pri upotrebi leka Radio-Balsamica reumatični bolovi veoma brzo nestaju i nastupa potpuno izlecenje. Radio-Balsamica imade i tu prednost, da je apsolutno neškodljiv srcu, ne ostavlja nikakvih tragova ni na koži ni

u organizmu i posle njegove upotrebe ceo se organizam popravlja, o čemu svedoče priznanja kako profesora i lekara tako i izlečenih bolesnika. Bolesnici koji su se godinama lečili raznim lekovima i kupatilima izlečeni su sa dve do tri flašice toga čudotvornog leka. Lek se izrađuje i dobiva u Laboratoriji Radio-Balsamica Beograd, Kosovska ulica 43.

Učiteljski pravnik.

+§ **Brezplačno zdravljenje v bolnišcah za državne uradnike.** Odlok ministrstva narodnega zdravja v Beogradu z dne 5. junija 1924. Z. br. 42.693. Na podlagi tega odloka imajo vsi uradniki kakor tudi njih družine (po čl. 112. uradniškega zakona) pravico do brezplačnega zdravljenja po državnih in ostalih bolnišcah. Zdravijo se v I. razredu uradniki I. in glavne skupine II. kategorije; v II. razredu uradniki pomožne in pripravljalne skupine II. kategorije ter uradniki III. kategorije; v III. razredu zvaničniki in služitelji. — NB. Ta odredba je stopila v veljavo s 1. oktobrom 1924. V slučaju, da se je kak uradnik zdravil v bolnici pred tem časom in ga je uprava terjala za plačilo oskrbnih stroškov, naj vloži prošnjo za odpis.

—§ **Ali pripada upokojeni učitelji-vdovi vdovina po možu učitelju?** V 34. številki »Učit. Tova.« smo poročali, da je delegacija ministrstva financ ustavila rodb. pokojnino vsem aktivnim in upokojenim državnim uradnikom. Delegacija se je sklicevala na čl. 153. in 154. uradniškega zakona. Opozarjali smo na čl. 240 urad. zak., po katerem del. fin. ni bila upravičena do tega koraka. Ker se je neka učiteljica v pok. pritožila v zmislu naših izvajanj na del. financ, je delegacija ugodila: rekurzu in je zopet odredila izplačevanje vdovnine po umrlem možu. S tem slučajem je tudi to vprašanje načelno rešeno in naj se prizadete enako pritožijo, če jim delegacija ni sama zopet pričela izplačevati dotičnih zneskov.

—§ **15% dodatek za učitelje.** Kakor poroča »Narodna Prosveta« se bo razpravljalo načelno v Državnem svetu o vprašanju 15% dodatka učiteljstvu po 32 službenih letih v zmislu člena 31. službene pragmatike.

—§ **Kako je tolmačiti člen 124. zakona o državnih nameščencih?** Prejeli smo in priobčujemo: »Po smrti državnega uslužbenca, aktivnega ali upokojenega, se izplačajo kot pogrebna enomesečni redni prejemki umrlega uslužbenca. Poleg tega se dajo ženi in otrokom kot podpora dvomesečni redni prejemki, če nimajo drugih dohodkov.« — Vse lepo in dobro za one, ki imajo žene in otroke. Kaj pa tisti, ki nimajo ne žene, ne otrok? Kdo naj staro, osamelu učiteljico gleda in ji streže v zadnji bolezn, ako ve, da po njeni smrti nima ničesar pričakovati? Ta člen naj se sedaj pri reviziji uradniškega zakona v toliko spremeni, da omenjena vsota pripada sploh osebi, ki dokaže, da je pokojniku ali pokojnici stregla v zadnji bolezn. Ta vsota naj služi za pogrebno, poravnavo zdravniških in drugih stroškov ter v nagrado za potrebo. V »Tovarišu« se sicer omenja tudi ta člen med zahtevami po reviziji. Toda tam se omenja »porodica«. Kaj pa če »porodice« sploh ni, ali če upokojenec ali upokojenka živi sam za-se? V bolezn mora na vsak način imeti nekoga za potrebo, posebno ako je bolezen dolgotrajna. Drugače se lahko pripeti, da na smrt bolna stara učiteljica umrje zapuščena, brez potrebe in zdravniške pomoči, ako nima kakih prihrankov. Kdo jih pa ima v sedanjih razmerah. — Učiteljica. — Op. ured.: Pov. UJU stoji na stališču trimesečne pogrebne in posmrtni pomoči, vendar imajo odločevati pri tem vprašanju tudi drugi.

—§ **Če so gg. kateheti zadržani,** se običajno prakticira tako, da se premosti urnik za eno uro naprej in se potem toliko prej zaključi pouk, če gg. kateheti ne utegnejo izpolniti svojih ur. Dok. š. in uč. r. jim predpisuje, da morajo točno držati svoje ure. Gornjeavstrijska in češka deželna šolska zakonodaja je še posebej predpisovala nadomestitev zamujenih učnih ur gg. katehetom. Suplirati jih pa posvetni učitelj ni dolžan, kjer tudi obratnega slučaja ni.

—§ **Odločba za učitelje pod in nad tremi službenimi leti.** Ministrstvo prosvete kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca odelenje za srednjo nastavu S. N. br. 15.230, 15. jula 1924 god. Beograd. Nastavnici, kojima je komisija za razvr-

stavanja na dan 1. septembra 1923. god. priznala izpod tri godine službe pa su po sle tog vremena položili profesorski odnosno učiteljski izpit, prevedeni su po svojim molbama u više grupe ili stepene. Sva ova prevodjenja poništala je Glavna Kontrola iz razloga navedenih u raspisu S. N. br. 13.679 od 5. ovog meseca. — Zbog toga direktori-upravitelji neče izdavati povišice osnovne i položajne plate ovako unapredjenim nastavnicama, dok se prvo komisijski ti nastavnici ne prevede iz privremene u stalne službenike pa će se tek posle toga ponova prevesti i povišice će im važiti prema odluci tog novog prevodjenja. — Tako isto nastavnici kojima je rešenjem o razvrstavanju priznato više od tri godine službe na dan 1. septembra 1923 godine pa su posle tog dana po svojim molbama prevedeni u više grupe prinadležnosti dobivenih grupa neče teci od dana kada su stekli pravo na dotičnu grupu a kako je i u rešenju rečeno, već od dana ukaza za glavne grupe za 3, 4, 5 i 6 gr. I. kategorije; za 1 i 2 gr. II. kategorije i za 1 grupu III. kategorije za ostale grupe u pojedinim kategorijama od dana donete odluke. I ovo Vam se dostavlja prema odluci Glavne Kontrole.

Učiteljski zbor II. mestne deške osn. šole v Ljubljani 100 Din za »Učiteljski konvikt« mesto cvetja na grob dragemu tovarišu Fr. Jordanu.

UREDBA O IZBIIRANJU STROKOVNIH DRUGOV ZA ČLANE DISCIPLINSKIH SODIŠČ IN O ODREJANJU DISCIPLINSKIH TOŽITELJEV.*

I. Strokovni drugovi.

Člen 1. Za izbiranje strokovnih drugov, določenih v členu 171. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, služijo liste strokovnih drugov, iz katerih se popolnjujejo oddelki upravnih sodišč.

Člen 2. Po razglasitvi te uredbe naj pošljejo vsa ministrstva upravnim sodiščem za vsako svojo podrejeno stroko kot listo strokovnih drugov po en seznam, v katerem morajo biti imena 20 stalnih državnih uslužbencev dotične stroke, najstarejši po činu iz območja upravnega sodišča, prvenstveno iz kraja sodišča, z označbo njih zvanja, njih kategorije (vrste) in skupine, zaporedoma po činu. Od tega se izvzemajo uslužbenci prvih treh skupin I. kategorije.

Prve liste veljajo do konca leta 1926., potem pa se bodo sestavljale in pošiljale liste vsako tretje leto najkasneje do konca meseca novembra.

Strokovni drug ne sme biti uslužbenec, ki je bil v poslednjih petih letih disciplinski kaznovan ali je v disciplinski preiskavi.

Če v eni ali drugi stroki ne bi bilo 20 uslužbencev v območju dotičnega upravnega sodišča, se vzamejo v listo vsi, ki izpolnjujejo pogoje za to.

Če se pripeti pri osebah, iz katerih so liste sestavljene, izprememba, zaradi katere ne morejo ostati na listi, se popolni lista tako, kakor je določeno v tem členu, o čemer obvestijo ministrstva upravnega sodišča.

Člen 3. Stroka je po tej uredbi in po členu 171. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih v enem resortu ista vrsta poslovanja po obči tehnični razdelitvi poslov, kakor: administrativna, policijska, sodniška (državno-pravdniška in pravno-braniteljska), jetniška, davčna, carinska, finančnokontrolna, računovodstvena, tobačna, inženjerska, arhitektonska, geodetska, zdravniška, lekarnarska, duhovnosodna, šeriatskosodna, agronomska, veterinarska, šumarska, rudarska, socialnozaščitna itd.

Člen 4. Z listo se pozivljajo strokovni drugovi na razprave po zaporedni vrsti, toda tako, da morata biti oba po činu starejša od onega, komur se sodi. Če je več tožencev, se odmerja čin po onem, ki je med toženci najstarejši po činu.

Prvenstveno se pozivljejo strokovni drugovi iz kraja upravnega sodišča. Samo če takih ni, se jemljejo, nadalje po vrsti, tudi osebe iz drugih krajev.

Če se vrsta izčrpa, se vrši pozivanje na prejšnje navedeni način, po isti listi od začetka.

Člen 5. Strokovne drugove odreja jo in pozivljajo na poedine razprave predsedniki upravnih sodišč.

* Razglašena v »Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« št. 207, izdanih dne 11. septembra 1924. (Prilog XLV. — 1924.) — Uradni list št. 89 od 25. septembra 1924.

Vsakemu strokovnemu drugu postavi, če bi utemeljeno izostal, predsednik upravnega sodišča po enega namestnika. Za odreja jo namestnikov veljajo načela iz člena 4.

Strokovni drugovi in njih namestniki morajo ugoditi pozivu. Če neutemeljeno izostanejo, odgovarjajo disciplinski ter povrnejo škodo, ki bi nastala iz tega. Ali je izostanek utemeljen, to ocenja jo predsedniki upravnih sodišč.

Člen 6. Če osebe, ki se jim sodi pri isti razpravi, ne pripadajo istim strokam in če sta samo dve, se vzame vsaki po en strokovni drug in namestnik iz liste njegove stroke, če pa jih je več, a se jim razprava ne more ločiti, izbere upravno sodišče z žrebom izmed list vseh tožencev dve listi, iz katerih se vzamejo strokovni drugovi in njih namestniki za vse tožence.

Člen 7. Če upravno sodišče nima liste za stroko, ki ji pripada toženec, odredi predsednik sodišča, po načelih te uredbe, strokovne drugove in namestnike iz liste one stroke, ki je, ne glede na resort, po bistvu svojih poslov sorodna ali najbližja toženčevi stroki.

II. Disciplinski tožitelji.

Člen 8. Za disciplinskega tožitelja po členu 176. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih se jemlje prvenstveno oseba, ki je po činu starejša od onih, ki se jim sodi.

Člen 9. Če v kraju upravnega sodišča ni državnih uslužbencev pravnikov one upravne grane, kateri pripadajo oni, ki se jim sodi, smejo postaviti njih oblastni starejšine onega disciplinskega tožitelja iz iste upravne grane, ki slušbuje v drugem kraju, ali pa ga postaviti izmed državnih uslužbencev pravnikov druge upravne grane, ko so se predhodno sporazumeli z njih oblastnimi starejšinami.

Za državne uslužbenice v vrhovnih uradih odreja jo disciplinske tožitelje ministri.

Člen 10. Oblastni starejšina je veliki župan za svoje podrejene organe, a za upravne grane, ki po zakonu o obči upravi ne spadajo v sestav administrativne oblasti, ali kjer administrativna oblast še ni organizirana, so oblastni starejšine šefi onih uradov, ki so najbližja nižja instanca pod ministrstvom.

Člen 11. Disciplinski tožitelj opravlja svojo službo po nalogih in navodilih oblastnega ali centralnega starejšine, ki ga je postavil, ter mu mora predložiti poročilo o vsaki odločbi sodišča, zlasti pa, če smatra, da bi bilo treba prekiniti postopanje ali vložiti pritožbo.

Člen 12. Ko dobi neposredni višji starejšina po členu 180. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih poročilo neposrednjega starejšine državnega uslužbenca, da je ta zakrivil disciplinski pogrešek, poroča o tem takoj oblastnemu ali centralnemu starejšini, če ni on ta, da postavi disciplinskega tožitelja.

Če je nujno, sme predložiti neposredni uslužbenec starejšina to poročilo tudi neposredno oblastnemu ali centralnemu starejšini, da postavi disciplinskega tožitelja.

Oblastni ali centralni starejšina postavi takoj disciplinskega tožitelja ter o tem obvesti pristojno disciplinsko sodišče.

Člen 13. Disciplinsko sodišče ne sme odločiti, dokler ni disciplinski tožitelj postavljen, razen v primeru poslednjega odstavka člena 209. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih.

Člen 14. Vse, kar je odreja jo za disciplinskega tožitelja, velja tudi za njegovega namestnika.

Člen 15. Ta uredba, izdana na podstavu pooblastitve členov 171., 176. in 251. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih z dne 31. julija 1923, ima z ozirom na člen 94. ustave moč zakona ter stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

V Beogradu, dne 23. avg. 1924.

Minister pravde:

dr. H. Hrasnića s. r.

*

Ministrski svet je v seji z dne 23. avgusta 1924 usvojil to uredbu.

Predsednik ministrskega sveta:

Ljub. M. Davidović s. r.

(Podpisi ostalih ministrov).

Pristopite k „Jugoslavanski Matici“!

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljskim in šolam, posebno pa šolarskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potem učiteljske knjižarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica, šte. 6.

Ocene.

—k Storie I. Koroške narodne pripovedke in pravljice. Zbral in uredil France Kotnik. Založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. XVI + 112 str. Mohorjeve knjižnice 3. zvezek. Cena za ude Din 14,20, za neude Din 18,90, vezane za ude Din 21,50, za neude Din 26,20, po pošti Din 1,20 več. Profesor dr. France Kotnik je zbral v tej knjigi 84 storij, izmed katerih so jih zapisali njegovi bivši celovski učenci 42, iz starejših tiskanih virov 11, 22, sam jih je zapisal 19, 1 pa je šašeljnova. V uvodu govori o motivih, s katerimi so pripovedke prepletene, o povodnem možu, žalik ženah, o zakletih deklicah in zakladih, o potujočih dušah, o čarovniških knjigah, o velikanskih stavbah, o pripovedkah, ki pripovedujejo o postanku krajev, graščin in cerkva, o zgodovinskih pripovedkah, o Lahu, ki išče zakladov v naših gorah, o pravljicah, ki imajo motiv: pregreham sledijo kazni, o desetem bratu, večnem suštariju in kralju Matjažu. Nato sledi besedilo. Za njim so navedeni viri, odkod so pripovedke potekle. Imenik krajev in rek je dobrodošel. Na koncu pa je lepo število zanimivih opomb, ki spremljajo tekst in kjer je navedena tudi vzporedna literatura iz drugih slovest, ponajveč iz Graberjevih narodnih pripovedk. Knjiga bo dobro došla učiteljem, knjižnicam, deci in radovednemu narodu.

—k Ksaver Meško: Listki. Splošna knjižnica št. 36. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna v Ljubljani. 144 strani. Cena broš. Din 18, vez. Din 24.

Baš, ko poteka 50letnica našega priljubljene pesnika-pisatelja, je izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjižarne pod skupnim naslovom »Listki« zbirka Meškovih novelic, črtic in profilov. So to drobni in topli pesniški izlivi mehke Meškove duše, male dragocene sličice in skice, napisane z nežno roko in v onem bleščečem stilu, vsled katerega je baš Meško med slovenskimi pisatelji postal tako priljubljen. Večina njegovih črtic izvira iz časov Meškovega srečno-otožnega bivanja na Koroškem. Njemu k srcu prirasli Koroški je postavil Meško baš z nekaterimi teh črtic krasen in trajen spomenik, ki naj bi ohranil naše duše v živem ognju za to našo prelepo slovensko deželico, ki je prav sedaj ob obletnici koroškega plebiscita toliko več aktualno in potrebno. Kako priprosto, obenem toplo navdušeno in nežno se spominja Meško v črtici »Koroški prazniki« svojih koroških časov (stran 26): »Kakor osirotelemu in zapuščenemu otroku po materi se mi čestokrat stoži po Koroški. Po tisti Koroški, mislim, ki smo živeli v njej nekdanj, ko smo pač trpeli krivice dan na dan in smo se dan za dnevom borili in bili za najnavadnejše pravice a borili se s toplim idealizmom in z neumrljivim, dan za dnem se nanovo oživljajočim upanjem v srcu: če ne zmagamo danes, zmagamo jutri, če jutri ne, čež leto, čež dve, po desetih letih.

V drugem delu svojih »Listkov« podaja Meško profile nekaterih naših zaslužnih mož, med temi Aškerca, Gregorčiča, Ant. Medveda, Verovška itd. v katerih z nežno roko, a popolnoma objektivno sega v globine duš teh naših odličnikov. — Prepričani smo, da bodo »Listki«, kakor vobče vsi drugi Meškovi spisi, sprejeti z velikim veseljem.

—k Anton Melik, Jugoslavija. Zemljepisni, statistični in gospodarski pregled. I. del. Druga predelana in pomnožena izdaja. (Pota in cilji 5. in 6. zvezek). Ljubljana 1924. Izdala Tiskovna zadruga. Strani 427. Cena boljše izdaje Din 75, slab. Din 60, poštnina Din 2 več.

Ko je pred 3 leti izšla prva izdaja Melikove Jugoslavije, je knjiga vsled svoje zanimivosti in potrebnosti hitro pošla. Sedaj je priredil Melik, novo povsem predelano in pomnoženo izdajo, ki na 427 straneh obširno in temeljito razpravlja o reliefu jugoslov. ozemlja, našem morju, podnebju, rastlinstvu, živalstvu, prebivalstvu in narodnem gospodarstvu. Dočim zanimajo prva vprašanja bolj teoretične in šole, so zadnja poglavja zlasti važna za vse naše gospodarske in pridobitne kroge. Ti najdejo v knjigi obilo podatkov in informacij, ki jih rabijo pri svojem gospodarskem delu. — Skupno z drugim delom, ki je izšel že lansko leto, nam podaja Melikovo delo, vse kar moramo vedeti o naši državi v zemljepisnem, gospodarskem in kulturnem pogledu. Nanj opozarjamo zato vse javne državne in avtonomne urade, gospodarske in pridobitne kroge ter kulturne organizacije pa tudi posameznike, ki se hočejo temeljito poučiti o naši državi. Knjiga je izšla v priročnem formatu in v prav lepi obliki.

—k B. Skalicky: »Kletarstvo«. Splošna knjižnica (znanstvena in strokovna zbirka) št. IV. Založila Zvezna tiskarna in knjižarna v Ljubljani. 80 strani 192 + VIII. z 85 ilustracijami. Cena broš. Din 60, vezana v celo platno Din 72.

Prepotrebna knjiga »Kletarstvo«, že dolgo in težko pričakovana je pravkar izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjižarne kot IV. zvezek znanstvene in strokovne zbirke Splošne knjižnice. Knjiga ima za avtorja znanega in izkušenega strokovnjaka, ravnatelja drž. kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu g. Baguslava Skalickya, ki je v tem svojem spisu zbral v kolikor mogoče kratkih, a nazorno-jasnih obrisih, rezultate naj-novejših strokovno-znanstvenih raziskovanj in svojih dolgoletnih dejanskih izkušenj kot praktičen strokovnjak in strokovni učitelj. Avtor podaja v tem delu vse v kletarsko stroko spadajoče pojave, začevši od trgatve preko kipeja, zorenja in šolanja vina tja do uporabe vinskih ostankov in odpadkov in do pripravljanja buteljskih, specialnih vin. Vzporedno obravnava knjiga med drugim tudi ureditev in opremo vinskih klet, razpravlja nadalje o vinskih sestavinah, njih lastnostih in njih določitvi ter o vinskih napakah in boleznih. Kot dodatek sledi slednjič še sestavek o vinskih zadrugah. Vse te razprave spremlja nazorno 85 lepih jasnih ilustracij, med katerimi se poleg slik raznega kletarskega orodja in kletarskih naprav nahajajo tudi nekaj tehničnih načrtov za zgradbo vinskih hramov različnih dimenzij. Knjiga je opremljena direktno razkošno na vzornem finem papirju, na katerem se jasno odražajo čeden tisk in krasno uspele slike. Knjiga »Kletarstvo« bo izvrstno služila kot učbenik za kmetijske strokovne šole in tečaje, a tudi kot svetovalec in vademekum za vse vinarske in kletarske interese, vinogradnike, vinske trgovce, gostilničarje itd.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

I. seja ožjega sosveta UJU poverj. Ljubljana dne 25. oktobra v Ljubljani. — Navzoči: Je. enc, Gnus, Dimnik Iv., Dostal, Fegic, Hren, Močnik, Potočnik, Rus.

Poverjenik ravnatelj tov. Jelenc otvori sejo, konstatira sklepčnost in izvaja v svojem nagovoru nastopno: Preden preidemo na dnevni red, me veže dolžnost, da se spominjam žalostnega dogodka in hudega udarca, ki je zadel slovensko učiteljsvo. Dne 2. septembra t. l. je zatisnil za vedno oči prvak med slovenskim učitelstvom, naš iskreni prijatelj in tovariš, neumorno pridni delavec na prosvetnem polju za blaginjo in dobrobit učiteljskega stanu, ravnatelj Jakob Dimnik. Ne bom našteval njegovih zaslug, saj leže njegova dela in uspehi njegovih del na prosvetnem in šolskem, posebno pa na organizatoričnem polju kakor odprta knjiga pred nami. Njegovo ime bo ostalo vedno zapisano z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega šolstva. Vabim Vas, da se v znak sočutja dvignete s sedežev in da zakličemo v spomin tega vzor-učitelja in tovariša: večna mu slava!

Ko so se navzočni odzvali pozivu tov. poverjenika, je ta sporočil, da je poverjeništvu položilo venec na njegovo rakev in izreklo sožalje njegovi čislani rodbini. Za izraženo sožalje se je gospa vdova pisмено zahvalila. Na bridki izgubi, ki je zadelo članstvo UJU, so izrekli našemu poverjeništvu pismeno sožalje in sočutje: UJU poverjeništvu Zagreb, Upravni odbor Pedagoško-književnega zbora Zagreb, Zadruga Zveza v Celju, okrajna učiteljska društva, posamezni člani itd.

I. Dopisi raznih okrajnih učiteljskih društev, ki jih sporoči tov. poverjenik ožjemu sosvetu, v kolikor spadajo v njegovo področje:

1. Protesti okrajnih učiteljskih društev proti krivicam in nasiljem, ki jih vrši sedaj vladajoči prosvetni režim nad naprednim slovenskim učitelstvom z očitno tendenco, razvidno iz hujšajočih »Slovenčev« pisave, ki meri na razdor med članstvom naše organizacije. — Tov. poverjenik povdarja, da se ta nakana ne bo posrečila, ker naše članstvo se dobro drži in čvrsto vztraja v naših vrstah ter ne izstopa zaradi momentane situacije in novega prosvetne-režima iz naše organizacije.

2. Dopisi mariborskega in mariborskega okoliškega društva v zadevi zadnjih imenovanj, glede potrebnih podatkov v zadevi draginskih doklad z drž. uradniki poročenih učiteljic, glede nereda, ki je nastal na šolah zaradi popolne centralizacije šolske uprave, zaradi nameščenja, predvsem novincev, zaradi upokojitve učiteljsva z 32 oziroma 35-letno službeno dobo. — Po vsestranski debati se sklene, da se razpošlje okrožnico na okrajna društva za primerne potrebne podatke.

3. Dopisi ptujskega okrajnega društva v zadevi razveljavljenja dovolitve šole prostega dneva o priliki zborovanj okrajnih učiteljskih društev. — V tej zadevi se storijo primerni sklepi in bo poverjeništvu storilo potrebne korake.

4. Dopisi marenberškega okrajnega društva v zadevi nakazovanja povišic, doklad poročenih učiteljic, glede društvene izjave, s katero se izreka za glavne počitnice v avgustu in septembru. — Tudi tozadevno se storijo primerni ukrepi oziroma se vzamejo društvene izjave na znanje.

5. Dopisa predsednika dolnjelendavskega okr. društva v zadevi okrajnega nadzorništva sta predmet daljše debate, k čemur poda tov. Hren kot član obmejnega odseka primerna pojasnila. Za bodoče je mnenja, da bi pošiljal predsednik podobne dopise kot sklepe društva oziroma odbora.

II. Stališče naše organizacije z ozirom na novo prosvetno upravo. Z ozirom na to točko dnevnega reda očrta tov. poverjenik delo naše organizacije z ozirom na novo ustvarjeni prosvetni režim in na njegovo škodljivo in sovražno postopanje napram našemu članstvu. — Po vsestranski intenzivni debati, ki so se je udeležili vsi člani ožjega sosveta, se izdelajo potrebne podrobne smernice za delovanje naše organizacije v bodočnosti.

—I.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje v nedeljo 9. novembra 1924 ob 1/2. uri popoldne v deški šoli v Novem mestu. S polnoštevilno udeležbo pokažimo, da nam je za stvar, ne pa za prosi dan. Važne šolske in stanovske zadeve. — Predsednik.

= RADOVLJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO ne bo zborovalo dne 8. novembra 1924 zaradi tozadevnega odloka okrajnega šolskega sveta. Predsednik.

Poročila:

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBOR IN BLIŽNJO OKOLICO je zborovalo dne 16. oktobra t. l. v Mariboru. Od 116 članov je bilo navzočih 109.

Tov. predsednik prisrčno pozdravlja navzoče ter jih vzpodbuja, da kljub vsem poizkusom zanesti razdor med naše vrste vztrajajo v enotni organizaciji. V slogi je moč in dokler smo složni, se nam ni treba bati nobenega političnega viharja, temveč lahko mirno čakamo jasnejših dni. Nato se spominja našega stanovskega prvoboritelja pok. ravn. Dimnika, ki ga nam je kruta smrt tako nenadoma iztrgala iz naših vrst. Slava njegovemu imenu!

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

Poročila. Tov. Permetova je poročala o pokrajinski skupščini v Krškem, tov. predsednik pa o glavni skupščini v Dubrovniku; lepima in izčrpnima poročiloma je učiteljsvo z zanimanjem sledilo.

Predavanje. Prof. Šilih je referiral o temi »Nova šola«. Utemeljel nam je iz filozofskega stališča novošolsko gibanje — stremljenje po šoli delavnici ter nam na pregleden način razvil vse faze nove šole in začrtal njene glavne pedagoške smeri. Tov. predsednik se predavatelju prisrčno zahvaljuje za temeljito in pregledno predavanje, kateremu so navzoči s prav posebno pozornostjo sledili.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA LAŠKI OKRAJ je zborovalo v nedeljo, 5. oktobra t. l. ob 10. uri na Zidanem mostu.

Izmed 103 članov se je zborovanja udeležilo 36. Nekateri odsotni so svojo odsotnost opravičili, večina pa se ne zaveda niti tega napram stanovskemu društvu.

Sprejeti so bili protesti, ki so posebe objavljani.

Tovariša Antona Gnusa, poročevalca o glavni skupščini v Dubrovniku se je naprosilo, da odstopi svoje zanimivo poročilo uredništvu »Učit. Tovariša« v svrhu objave.

Prihodnje zborovanje se vrši pričetkom decembra na Zidanem mostu.

Zborovanje so posejili tudi iskreno pozdravljeni tovariši Luka Jelenc, Rudolf Dostal in Mirko Fegic z Ljubljane.

Tovariš Dostal je v daljšem govoru pojasnil dejansko stanje, ki je nastalo vsled izpremembe v vladi med UJU in prosvetnim ministrom, kakor tudi o korakih, ki so se podvzeli od UJU poverjeništvu Ljubljana v raznih prilikah in to posebno v slučaju višjega šolskega nadzornika Gangla. Bodril je k nadaljnjemu krepkemu vztrajanju.

+ GORNJEGRANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo na Rečici dne 11. oktobra. Udeležba 72%; trije opravičeni.

Predsednik omenja po svojem pozdravu dobre tovarišice članice, ki so se preselile na nova mesta izven okraja, in sicer: Amalijo Ločičnik, Anico Piano in

Karlo Zmrzlikar, želeč jim na novih mestih obilo sreče.

Dopisi. Učit. zdrav. doma v Rogaški Slatini, Učit. tiskarne, Podpornega društva za učit. naraščaj in vabila k pristopu k Samopomoči, se vzamejo na znanje.

Poročilo o pokrajinski skupščini v Krškem, ki ga poda predsednik tovariš Pulko, se vzame na znanje z odobravanjem.

Članarina za leto 1925 znaša za redne člane 100 Din za centralo, 10 Din za naraščaj in 10 Din za domače društvene potrebe, skupaj 120 Din. Od tega plačajo z drž. uradniki poročene učiteljice 50 Din, upokoijenci-člani pa 60 Din.

Pri raznoterostih se je govorilo tudi o novem odloku, da mora imeti vsak učenec svoje knjige. Končni stavek: »Za natančno izpolnjevanje tega odloka so odgovorni strokovni učitelji, razredniki in ravnatelj (šolski vodja)«, je krivičen, dokler ne dobimo sredstev v roke, da lahko premožnejše starše, ki nečejo svojim otrokom nabaviti potrebnih knjig, postavno prisilimo k nakupu šolskih potrebščin.

+ SV. LENARŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo v sredo, dne 15. oktobra t. l. v Sv. Lenartu v Slov. gor. Od 36 članov 24 navzočih, razven 4 od Sv. Ane v Slov. gor. so se vsi odsotni opravičili.

Predsednik tov. Velnar uvodoma pozdravi navzoče in poda kratek politični pregled od zadnjega zborovanja. Z ogorčenjem omenja odstavitev višjega šolskega nadzornika E. Gangla, kakor tudi drugih srezkih nadzornikov, posebno pa domačega g. Ivana Koropeca. Povdarja stanovsko zavednost in pomen nacionalizma za učiteljsvo. Spomni se tudi preselivših tovarišev Cirila Bobiča in Šafariča Franca ter se njima zahvali za pridno delovanje v organizaciji in upa, da bosta tudi v novih svojih okrajih ostala zvesta člana naše organizacije.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Rešili so se tudi došli dopisi in razpravljalo se je o aktualnih stanovskih zadevah. Priporoča posebno učiteljsvu na šolah, kjer še nimajo »Zvončka«, da pridno pridobivajo naročnike.

Tov. predsednik poroča o poteku pokrajinske skupščine v Krškem v zadovoljivost vseh članov. Poročilo o Glavni skupščini v Dubrovniku izostane, ker ni bilo delegata.

Sediščito je predavanje tov. Jakopca »Razvojna teorija s posebnim ozirom na prirodopis«. Pokazal je v tem oziru strokovno znanje, tovariši so mu sledili z zanimanjem in je zato tudi žel temu primerno pohvalo.

Izvoljen je bil za blagajnika tovariš Štuhec Jakob, mesto tov. Vobiča, ki je odšel k Sv. Andražu v Haložah, ptujski okraj.

Nato so bile sprejete protestne resolucije.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj.

Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ne pozabite naročiti
brezplačni album
„KARO“ čevljev
z dopisnico na naslov:
Dragotin Roglič,
Maribor, Koroška c. 19.

ZAHVALA.

Ob izgubi našega blagega soproga in očeta

FRANA JORDANA

učitelja na II. mest. osn. šoli

se tem potom prisrčno zahvaljujemo za vse nam izkazano sočutje.

Zahvaljujemo se učiteljskemu zboru II. mest. deške osn. šole in sploh ljubljanskemu učiteljsvu za častno spremstvo na zadnjem potu.

Zahvaljujemo se pa tudi stanovskim tovarišem iz kamniškega okraja, ki so prihiteli v Ljubljano, da počaste dolgoletnega tovariša.

Posebno zahvalo pa izrekamo učiteljskemu zboru ihanske šole, ki je s šolarji prihitelo v Ljubljano, da spremijo svojega bivšega učiteljav-zgojitelja do groba.

Ohranite rajnega v spominu!

V LJUBLJANI, 4. novembra 1924.

Rodbina Jordanova.